

Türkiye'nin yangın sonrası faaliyetleri biyoçeşitliliği göz ardı ediyor

Türkiye, yaklaşık 203,000 hektar alanın yandığı 2021'de orman yangınlarından çok fazla etkilendi (1). Yanan alanların çoğu Akdeniz *Pinus brutia* (Kızılçam) ormanlarıyla kaplıydı ve şiddetli yangınlar çamların çoğunun ölümüne yol açtı (2). Bununla birlikte, bu ağaç türü, yangının ısı tohumları serbest bırakana kadar onları içinde tutan belli sayıda kapalı kozalağa sahiptir (3, 4) ve bu durum ağaçların ölümüne rağmen yangın sonrasında ormanın yeniden büyümesine olanak tanır (yangın sonrası yerleşme olarak bilinen süreç). Buna ek olarak, yangından sonra yeniden sürgün verme ya da çimlenme yeteneğine sahip çok sayıda başka tür de ormanda çamlara eşlik eder (4). Yüksek seviyede bir yangın sonrası yenilenmenin doğal olarak gerçekleşmesinin mümkün olduğu düşünüldüğünde (3), yangın sonrası yönetimin ormanı agresif insan faaliyetlerinden korumaya odaklanması beklenir.

Bunun yerine, Orman Genel Müdürlüğü yangın sonrası yönetime ölü ağaçların kesimiyle başlamıştır. Birçok yerde, bu işlem için iş makineleri kullanılmakta ve orman yolları açılmaktadır (2). Türkiye'nin önceliği kereste üretimi olduğundan, ağaç kesimini çoğunlukla tohumlama ya da teraslama yaparak yeni ağaç dikimi izlemektedir.

Bu faaliyetler doğal yenilenmeyi sınırlamakta (4, 5) ve ekosistem işlevlerini kesintiye uğratmaktadır (6). Bazı durumlarda, toprağın bozulmasına yol açmakta (7) ve tür zenginliği yüksek bir ekosistemi yapay bir ağaçlandırma alanına dönüştürmektedir. Geniş alanların 2021 yılında yandığı dikkate alındığında, bu faaliyetler ülkedeki arazi bozulmasını ciddi ölçüde artırabilir ve Birleşmiş Milletlerin hedeflerine uyumda (8, 9) ve Türkiye'nin 2021 Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı'ndaki taahhütlerini gerçekleştirilmede başarısızlığa uğramasına yol açabilir (10).

Yangın sonrası ekosistem dinamikleri konusundaki mevcut bilgiler, Akdeniz ekosistemlerinin yangına direngen olduğunu göstermektedir (3). Yoğun yangın sonrası yönetim faaliyeti, sadece yangın aralıklarının tarihsel değişkenlikten çok daha kısa olması ya da geçmişteki arazi kullanımından ötürü direngenliğin azalmış olması gibi birkaç durumda gereklidir (7, 11). Agresif müdahaleler planlamadan önce, sürdürülebilir yangın sonrası yönetim için doğal yenilenmeyi, biyoçeşitliliği ve ekosistem işlevlerini dikkate almak şarttır. Orman Genel Müdürlüğü'nü ekosistem bozulmasına yol açan bu faaliyetlere son vermeye ve ekolojik olarak daha sürdürülebilir bir orman yönetimine doğru ilerlemeye davet ediyoruz.

Çağatay Tavsanoglu¹ and Juli G. Pausas^{2*}

¹Hacettepe Üniversitesi, Biyoloji Bölümü, Ekoloji Anabilim Dalı, 06800 Beytepe, Ankara, Türkiye. ²Centro de Investigaciones sobre Desertificación, Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CIDE-CSIC), 46113 Valencia, İspanya.

*Sorumlu yazar. E.posta: juli.g.pausas@ext.uv.es

KAYNAKLAR VE NOTLAR

1. European Forest Fire Information System of the European Commission Joint Research Centre, "EFFIS Annual Country Statistics for TR – Turkey" (2022); <https://effis.jrc.ec.europa.eu/apps/effis.statistics/effisestimates>. In the dropdown for zone, select "European non-EU countries," then select Turkey from the country list.
- 2.H. Ö. Tosun, "Antalya'da yanan ormanlar 100 milyon fidanla yeniden yeşerecek," AA (2021); <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/antalyada-yanan-ormanlar-100-milyon-fidanla-yeniden-yeserecek-/2354363>
- 3.J. E. Keeley et al., *Fire in Mediterranean Ecosystems: Ecology, Evolution and Management* (Cambridge University Press, 2012).
- 4.O. Ürker et al., *iForest* **11**, 635 (2018).
- 5.A. B. Leverkus et al., *J. Environ. Manage.* **133**, 323 (2014).
- 6.D. B. Lindenmayer et al., *Science* **303**, 1303 (2004).
- 7.P. Pereira et al., *Curr. Opin. Environ. Sci. Health* **5**, 26 (2018).
- 8.United Nations Decade on Ecosystem Restoration2021–2030 (2021); www.decadeonrestoration.org/.
- 9.United Nations Department of Economic and Social Affairs, "The 17 goals" (2018); <https://sdgs.un.org/goals>
- 10.UN Climate Change Conference UK 2021, "Glasgow leaders' declaration on forests and land use" (2021); <https://ukcop26.org/glasgow-leaders-declaration-on-forests-and-land-use/>.
- 11.A. B. Leverkus et al., *Environ. Res. Lett.* **16**, 021003 (2021)

10.1126/science.abn5645

28/01/2022 tarihli **SCIENCE** dergisindeki (cilt: 375, sayı: 6579) "Turkish postfire action overlooks biodiversity" başlıklı makalenin Türkçe çevirisidir.

<https://doi.org/10.1126/science.abn5645>